

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 153/05-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. novembra 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Mazáka, zo sudkyne Ľudmily Gajdošikovej a sudcu Alexandra Bröstla o sťažnosti P. P., bytom P., zastúpenej advokátom JUDr. E. L., P., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. V-2 11 C 75/93 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo P. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. V-2 11 C 75/93 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Bratislava III **p r i k a z u j e ,** aby v konaní vedenom pod sp. zn. V-2 11 C 75/93 konal bez zbytočných prietáhov.

3. P. P. priznáva finančné zadost'učinenie 70 000 Sk (slovom sedemdesiattisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. P. P. priznáva úhradu trov konania 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý zaplatiť na účet advokáta JUDr. E. L., P., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 13. júna 2005 doručené podanie P. P. (ďalej len „sťažovateľka“), bytom P., zastúpenej advokátom JUDr. E. L., P., označené ako „*Sťažnosť podľa čl. Ústavy SR proti porušovaniu základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy*“. Z obsahu sťažnosti vyplynulo, že sťažovateľka namieta porušenie jej základného práva na konanie bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. V-2 11 C 75/93 o návrhu na vyporiadanie zníženia dedičských podielov.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti ďalej uviedla:

„Sťažovateľka ako fyzická osoba si návrhom doručeným súdu dňa 11. 06. 1993 spolu so svojou sestrou R. F. uplatnila na súde návrh na vyporiadanie zníženia dedičských podielov a to ako oprávnená osoba v zmysle 293/1992 Zb. Predmetom uplatneného návrhu malo byť zníženie dedičských podielov dedičov, ktorí nadobudli dedičstvo postupne po por. F. G. (D 1005/72), po por. M. G. (D 1460/74), následne po por. F. S., rod. G. (D 379/90), pričom ako povinné osoby boli v návrhu označení dedičia po posledne menovanej

poručiťke a to D. S. a G. K., rod. S. (tretí dedič J. S. zomrel a jeho podiel mali nadobudnúť v rovnakom pomere D. S. a G. K., rod. S.).

Sťažovateľka spolu so sestrou... vyzývali povinné osoby, t. j. D. S. a G. K., rod. S. na uzatvorenie dohody o vypořádání zníženia dedičských podielov v zmysle ust. § 15 zákona 293/1992 Zb., pričom k uzavretiu dohody nedošlo...

Konanie o návrhu... bolo pôvodne vedené na Okresnom súde Bratislava - vidiek pod spis. zn. V-2-11 C 75/93.

Dňa 28. 09. 1993 došlo k prvému súdному pojednávaniu vo veci s tým, že zákonný sudca konanie prerušil na neurčito a to z dôvodu, že nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom tohto konania po nebohej F. S... zdedil J. S. a tieto podiely ešte neboli prejednané v rámci dedičského konania...

Od posledného pojednávania, t. j. od 28. 09. 1993 s odstupom času skoro siedmych rokov nasleduje ďalší úkon súdu vo vzťahu k sťažovateľke a to výzva súdu zo dňa 13. 01. 2000 právnenému zástupcovi sťažovateľky JUDr. S. o oznámenie, či už... bolo skončené dedičské konanie po nebohom J. S...

Listom zo dňa 15. 06. 2001 podpredseda okresného súdu BA III... odpovedá sťažovateľke na sťažnosť na prietahy v konaní sp. zn. V-2-11 C 75/93... a to, že zákonným sudcom v predmetnej veci je JUDr. M. B., že sudkyňa v mesiaci apríl 2001 čerpala 14 dní dovolenku a od 27. 05. 2001 je hospitalizovaná, zároveň žiada o pochopenie a strpenie s poukazom na veľký počet nevybavených vecí uvedenej sudkyne.

Dňa 01. 10. 2001 sťažovateľka vyslovila na základe dohody o plnomocenstve plnú moc na konanie pre fyzickú osobu Ing. L. M...

Sťažovateľka začiatkom roku 2004 vypovedá plnú moc Ing. M. a udeľuje plnú moc na konanie fyzickej osobe JUDr. E. L...

Dňa 26. 05. 2004, s odstupom času viac ako 11 rokov od podania žalobného návrhu sa vo veci uskutočnil v poradí druhý úkon vo veci samej a to súdne pojednávanie, ktoré po prejednaní veci bolo odročené na neurčito s tým, že súd si vyžiada dedičský spis bývalého štátneho notára Bratislava vidiek sp. zn. D 1005/72 po nebohom F. G...

Posledným úkonom súdu vo vzťahu k sťažovateľke bolo predvolanie jej nového právneho zástupcu JUDr. E. L. na pojednávanie vytyčené na deň 16. 06. 2005 spolu so žiadosťou o predloženie aktuálnych listov vlastníctva.“

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd prijal sťažnosť sťažovateľky a aby rozhodol o tom, že:

„1. Okresný súd Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. V 2 C 11 75/93 porušil právo P. P., aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prieťahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. V 2 C 11 75/93 prikazuje vo veci konať bez zbytočných prieťahov.

3. P. P. priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 700 000,- Sk (slovom sedemstotisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný jej vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava III je povinný uhradiť P. P. trovy konania vo výške 7 953,- Sk do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet advokáta JUDr. E. L., so sídlom P.“

Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľky na neverejnom zasadnutí senátu podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a uznesením č. k. II. ÚS 153/05-12 z 22. júna 2005 ju prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval 16. augusta 2005 právneho zástupcu sťažovateľa a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili k otázke vhodnosti ústneho pojednávania, a predsedu okresného súdu zároveň vyzval, aby sa vyjadril aj k sťažnosti.

Právny zástupca sťažovateľa v odpovedi na výzvu oznámil ústavnému súdu listom z 25. augusta 2005 (doručeným ústavnému súdu 30. augusta 2005), že netrvá na ústnom pojednávaní vo veci sťažnosti.

Podpredseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti (sp. zn. Spr. 3776/05, doručenom ústavnému súdu 26. októbra 2005) uviedol:

„... Návrh na začatie konania bol podaný na bývalom Okresnom súde Bratislava – vidiek dňa 11. 6. 1993.

Dňa 1. 1. 1997 prevzal nevybavené veci bývalého Okresného súdu Bratislava – vidiek Okresný súd Bratislava III.

Od mája 2004 vec prejednáva a rozhoduje sudkyňa JUDr. S. G., ktorá je v poradí už šiestym sudcom prejednávajúcim a rozhodujúcim túto vec.

Prvý sudca JUDr. M. K. sa stal advokátom, druhým sudcom bola Mgr. B. F., tretí sudca prom. práv. M. B. prevzala vec po návrate zo stáže na Ministerstve spravodlivosti dňa 1. 1. 1998, v januári však zomrela, jej súdne oddelenie bolo dňa 31. 3. 2003 rozdelené medzi sudkyne JUDr. T. B. a Mgr. B. F., táto vec bola pridelená JUDr. T. B., v apríli 2003 bola vo výberovom konaní úspešná JUDr. A. M., ktorá mala prevziať všetky nevybavené veci pôvodného súdneho oddelenia sudkyňi prom. práv. B., avšak začala na tunajšom súde pôsobiť až od októbra 2003 a napokon sudkyňa JUDr. S. G. prevzala po svojom nástupe všetky veci súdneho oddelenia 11 C teda aj túto vec.

Uvedené skutočnosti sú v podstate dôvodom celkovej dĺžky konania presahujúcej 12 rokov, z toho na Okresnom súde Bratislava III takmer 9 rokov, ktorá samozrejme, je neprimerane dlhá.“

Okresný súd súčasne oznámil, že netrvá na ústnom pojednávaní vo veci.

II.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“, a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“, v konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. V-2 11 C 75/93 o vyporiadanie zníženia dedičských podielov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru zohľadňuje svoju ustálenú judikatúru, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (II. ÚS 61/98), pričom k vytvoreniu stavu právnej istoty dochádza „až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98). Podľa názoru ústavného súdu možno preto za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu účastníka konania považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k nastoleniu právnej istoty iným zákonom predpísaným spôsobom inak, ako je právoplatné rozhodnutie súdu.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prejednáwanej veci.

Podľa uvedených kritérií ústavný súd posudzoval aj sťažnosť sťažovateľky.

1. Podľa názoru ústavného súdu predmetná vec je skutkovo zložitejšia vzhľadom na personálnu a vecnú súvislosť namietaného konania o návrhu na vyporiadanie zníženia dedičských podielov s inými dedičskými konaniami. Zmeny na strane účastníkov týchto konaní aj v samotnom predmetnom konaní na okresnom súde ovplyvnili priebeh a dĺžku konania. Tieto skutočnosti však nemôžu ospravedlniť celkovú dĺžku konania (viac ako dvanásť rokov) predovšetkým po roku 1997.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľky, ústavný súd zistil, že sťažovateľka v označenom konaní viackrát zmenila svojich splnomocnených právnych zástupcov v konaní, čo však zásadne nespomalilo priebeh konania na okresnom súde. Zmena návrhu

sťažovateľky v roku 2002 vyplynula z nástupníctva v označenom konaní po zomrelej sestre sťažovateľky a z konania okresného súdu v súvisiacej veci.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, ktorého uplatnením ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup samotného okresného súdu.

Konanie vo veci začalo 11. júna 1993, keď sťažovateľka spolu so svojou sestrou podala na Okresnom súde Bratislava - vidiek návrh na vyporiadanie zníženia dedičských podielov ako oprávnená osoba podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 293/1992 Zb. o úprave niektorých vlastníckych vzťahov k nehnuteľnostiam po tom, ako medzi nimi a povinnými osobami nedošlo k dohode.

Okresný súd Bratislava - vidiek po výzvach na vyjadrenie k návrhu po pojednávaní uskutočnenom 28. septembra 1993 následne vydal 4. októbra 1993 uznesenie o prerušení konania za účelom „*vyčkania na rozhodnutie notárstva*“ vo veci dedičského konania po zomrelom J. S. Zo spisu ďalej vyplynulo, že tento súd v rokoch 1994 až 1996 neurobil žiadny úkon vo vzťahu k sťažovateľke a že sa oboznamoval s vyžiatými spismi, ktoré s vecou súvisia.

Okresný súd od 1. januára 1997 prevzal agendu Okresného súdu Bratislava - vidiek, pričom do 13. januára 2000, t. j. približne tri roky vo veci nevykonal žiadny úkon. Po opakovanej výzve sťažovateľka 2. novembra 2000 oznámila, že trvá na pôvodnom návrhu.

Okresný súd v roku 2001 adresoval sťažovateľke dve výzvy, keď ju požiadal o oznámenie, či iné súvisiace konanie (na tom istom súde) bolo skončené, a požiadal ju aj o doplnenie podkladov (15. marca 2001 a 29. septembra 2001). Sťažovateľka doručila 15. marca 2001 sťažnosť predsedovi okresného súdu, na ktorú tento odpovedal listom sp. zn. Spr. 2042/01 z 15. júna 2001.

V roku 2002 okresný súd zopakoval rovnaké výzvy voči sťažovateľke (aj ohľadne jej právneho zastúpenia v označenom konaní). Sťažovateľka na výzvu, ktorá jej bola doručená 13. septembra 2002, odpovedala stanoviskom z 25. septembra 2002 (doručeným okresnému súdu 30. septembra 2002), v ktorom súčasne oznámila zmenu na strane účastníka konania, keďže jej sestra R. F. zomrela...

V priebehu roku 2003 a 2004 došlo iba k zmenám v osobe zákonných sudkýň bez toho, aby okresný súd vo veci vykonal nejaký úkon.

Okresný súd ďalej nariadil na 16. jún 2005 pojednávanie vo veci (zatiaľ v poradí druhé uskutočnené pojednávanie od roku 1993), na ktorom sa zúčastnili všetci účastníci konania. Sťažovateľka v súvislosti s priebehom pojednávania doručila okresnému súdu 22. augusta 2005 ďalšie podklady ku konaniu.

Za obdobie viac ako dvanástich rokov sa vo veci uskutočnili iba dve pojednávania. Okresný súd okrem obdobia nečinnosti v čase od roku 1997 až do roku 1999 (okresný súd vo veci súvisiacej s prerušeným konaním sp. zn. D 5084/93, Dnot 149/03 o dedičstve po zomrelom J. S. rozhodol 20. novembra 1996), minimálnej činnosti v rokoch 2001 a 2002 (opakované výzvy) a opätovnej nečinnosti v rokoch 2003 a 2004, aj v období, počas ktorého vo veci konal, robil neefektívne úkony, ktoré nesmerovali k rozhodnutiu vo veci samej.

Vychádzajúc z uvedených skutočností a so zreteľom na konkrétne okolnosti daného prípadu a na celkové obdobie nečinnosti viac ako päť rokov vo veci začatej v roku 1993, v ktorej okresný súd dosiaľ právoplatne nerozhodol, ústavný uzavrel, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. V-2 11 C 75/93 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva upraveného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu základného práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej právo bolo porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Pretože namietané konanie ešte nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti právoplatne ukončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. V-2 11 C 75/93 ďalej konal bez zbytočných prietáhov.

V nadväznosti na rozhodnutie ústavného súdu o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jej právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj žiadosťou sťažovateľky o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Aj keď ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní sp. zn. V-2 11 C 75/93 konal bez zbytočných prietáhov, nepovažoval vzhľadom na okolnosti prípadu uplatnenie tejto svojej právomoci za dostatočné na to, aby sa dosiahla vo veci účinná náprava, a preto rozhodol aj o žiadosti sťažovateľky priznať jej primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľka žiadala, aby jej bolo priznané finančné zadosťučinenie 700 000 Sk, pričom k odôvodneniu jeho rozsahu uviedla, že

„... správy o nečinnosti súdu a terajší 12-ročný stav právnej neistoty negatívne vplývajú na jej fyzický a duševný stav. Z hľadiska významu predmetu sporu pre sťažovateľku treba prihliadnuť na skutočnosť, že predmetom návrhu je vyporiadanie zníženia dedičských podielov ohľadne nehnuteľnosti, ktoré mali slúžiť na realizáciu základného práva... a to práva vlastniť majetok a podnikat' na ňom...“

Sťažovateľka berie napadnuté súdne konanie osobne a to s pocitom krivdy, osobného zlyhania a beznádeje, nakoľko sa nemôže po taký dlhý čas domôcť rozhodnutia vo veci samej“.

Pri určení sumy primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Zohľadňujúc všetky okolnosti prípadu, predovšetkým doterajšiu dĺžku konania vrátane obdobia nečinnosti okresného súdu, správanie sťažovateľky ako účastníčky konania, ako aj povahu sporu, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia 70 000 Sk primerané.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním advokátom JUDr. E. L. v konaní pred ústavným súdom. Ústavný súd ich vyčíslil sumou 5 302 Sk za dva úkony právnej pomoci podľa § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (vypočítanú zo základu nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky, ktorá bola v prvom polroku 2004 15 008 Sk, t. j. dvakrát 2 501 Sk a dvakrát 150 Sk paušál.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. novembra 2005